

סעיף ז' | ואם האומר הזהיר שלא לגלותו, אפלו אמר (טו) בפני רבים, יש בו משום לשון הרע, למי שיגלה אחר כך אפלו במקרה. ואפלו אם הוא רואה שאחד מהשומעים או שניים לא שמרו את האזהרה הזו וגלוהו לאחרים, אף על פי כן (טז) השלישי הזה אין לו לגלות את הדבר לאחרים אפלו במקרה, ועין בבאר מים חיים.

(טו) בפני רבים וכו'. כן הוא בסמ"ג והגהות מיימוני והכ"מ והטעם משום אזהרתו שהזהירם שלא לגלות וגם אין שם טענת חברך חברא אית ליה שכל אחד יזהר מלגלות סודו כן כתב הכ"מ, ואף דבעלמא גם כן אסורים לגלות מטעם לשון הרע ואף על פי כן התירו באפי תלתא, היינו משום דעשוי הוא להתגלות וממילא לית ביה משום לשון הרע וכנ"ל, מה שאין כן בזה דמטבע אינו עשוי הוא להתגלות מחמת שהיה זה הדבר בתורת סוד. וראיה לדין זה כתוב בדברי הגהות מיימוני והסמ"ג גופא. ועוד יש להביא ראיה לזה מבבא בתרא (ל"ט ע"א) דהגמרא מדמה לשון הרע ומחאה כי הדדי, ובמחאה אמרינן שם דהיכא דצוום לא תיפוק לכו שותא תו לא הוי מחאה דלא שייך חברך וכו', ועוד מבבא בתרא (דף מ"ב ע"א) מאן דיזיף בצינעא יזיף ומבקש שלא לפרסם הדבר עיי"ש.

(טז) השלישי הזה. דלא מבעי לסברת היד הקטנה הנ"ל דכל ההיתר דאפי תלתא הוא משום שמסתמא נתרצה בדבר אם כן בזה חזינן דלא נתרצה בדבר בודאי אסור לו עדיין לגלות ואיסור לשון הרע עליו אם יגלהו, ואפילו לפי מה שכתבנו למעלה דהטעם הוא משום דעל ידי אפי תלתא בודאי עשוי להתגלות ועל כן לא אסרה התורה בזה משום לשון הרע, נראה גם כן דבזה שלא עברו על הציווי עדיין כי אם שנים הלא מסקינן בבבא בתרא (ד' ל"ט ע"ב) דכולי עלמא אית להו דרבה בר רב הונא דעל ידי תרי לא עבידא לאיתגלויי, ומסתמא הסברא הוא דלכך על ידי תלתא עשוי להתגלות לכל דכל אחד כשיגלה לחבירו וחבירו לחבירו ממילא יתגלה לכל, מה שאין כן על ידי שנים אפילו אם כל אחד מהם יגלה לחבירו אף על פי כן אין דרך להתגלות על ידי זה לכל, ואם כן בעניינינו שלא עברו על הציווי כי אם שנים עדיין אין עשוי על ידי זה להתגלות לכל ויש להשלישי הזה משום לשון הרע אם יגלהו.

ואפילו אם תדחה לדברינו ותאמר דדתירא דאפי תלתא הוא משום ששיערו חז"ל שאי אפשר שכל השלשה יתאפקו מלגלות ובודאי יגלה אחד מהם וממילא עשוי על ידי זה לדתגלות לכל דחבוך חברא וכו' ואם כן בעניינינו שעברו שנים על הצווי וגילוהו גם כן עשוי על ידי זה להתגלות ממילא לכל לבסוף דחברך חברא וכו', אף על פי כן נראה דאין להשלישי הזה לגלות מטעם אחר, דהרי פלוני מסר להם הדבר בסוד ועל זה נאמר הולך רכיל מגלה סוד, וכי משום ששנים עברו על הדבר הותר לו להשלישי הזה, ולא גרע ממה דאמרינן ביומא (דף ד' :) מנין לאומר לחבירו דבר שהוא בבל יאמר עד שיאמר לו לך אמור וכו' וכל שכן בזה. ולפי זה אפילו אם סיפר אחד דבר לשון הרע על חברו בפני ארבעה והזהירם שלא לגלות ועברו שלשה וגילוהו גם כן אין מותר אחר כך להרביעי לגלות במקרה אף דכבר נתפרסם הדבר ונודע לכל על ידי אלו השלשה והטעם כמו שכתבנו.

(ואף על פי כן לא ברירא לי הא מילתא היטיב וגם הדין שבפנים דאפשר דכוונת המצוה לא היה רק אם יקיימו כולן את דברו מה שאין כן בזה ששלשה עברו על דברו והוא הדין בהנ"ל לפי מה שכתבנו למעלה מה יועיל אם זה יעמיד על עצמו מלגלות בלאו הכי יתגלה עתה לעין הכל, ואולם כל זה הוא לסברתינו, אבל לסברת היד הקטנה הנ"ל אסור בכל גווני כל כמה דלא חזינן דנתרצה בדבר.) (באר מים חיים)

סעיף ח' | אין חלוק בלשון האזהרה, בין שצננס (יז) שלא ידברו עוד מזה הענין כלל, ובין שאמר להם, שאל ינדע מקם דבר, בכל גוני {בכל האפנים} אסור לגלות מהגנות של פלוגי אפלו לאחר, וכל שכן למי שנאמר עליו, דעל ידי שיגלה לאחר, יתגלה לבסוף לכל ואפלו לו, דחברך חברא אית לה * . עוד נראה פשוט, (יט) דדוקא אם השומעים היו שלשה, לאפוקי {להוציא} אם שנים ספרו בפני שנים לא שניד האי התרא כלל, ועיו בבאר מים חיים.

אבל אם צוה שלא יגלו זה לאותו פלוגי, אפשר דמתר

(יח) לגלות במקרה לאחר. ואף דבכל מקום אסור לשון הרע ורכילות הוא אפלו אם לא נשמע מהמספר שום אזהרה על זה, הינו במספר שלא באפי תלתא (בפני שלשה), אבל בנדון דידן, אם אין לשון אזהרתו כוללת לזה, אם כן הוא דבר שעשוי להתגלות לבסוף, ולא אסרה התורה בזה משום לשון הרע, אם אינו מכון לגלות, וצריך עיון. (הגהה)

(יז) שלא ידברו. הוא מבבא בתרא ל"ט הנ"ל בגמרא דלא תיפוק לכו שותא במחאה והוא הדין בלשון הרע וכנל.

(יח) אפשר דמותר. מקור הספק הוא ממה שמשמע בבבא בתרא (ל"ט שם) דבמחאה אם אמר לא תימרו ליה הוי מחאה משום דכוונתו היה ליה לא תאמרו לאחריני תאמרו ע"ש ואפשר דאף על פי כן יש לחלק בין לשון הרע למחאה וצ"ע. (באר מים חיים)